KØBMANDSGÅRDEN i SMEDEGADE 17

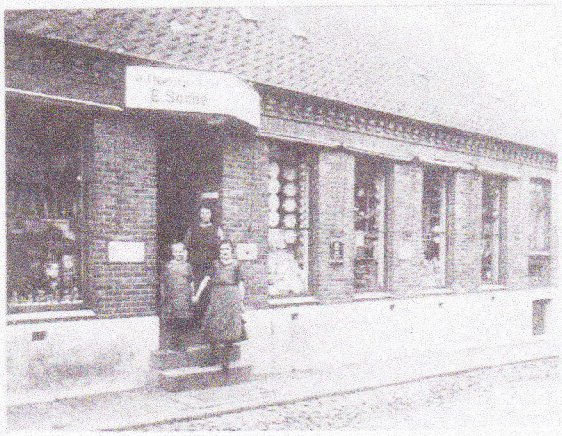

Linoleumstjære
Kultjære
Trænol-Maling.
Aspetong
Okker — Rødt

EMIL SONNE

Da blikkenslager Hans j. Nielsen i 1898 overtager ejendommen i Smedegade 17, så sammenbygger han de 2 små huse, der lå på grunden ned langs gaden fra hans forgænger Karen Marie Jørgensens tid, til en 11 fags lang grundmuret længe med køreport i den vestlige ende. I den østlige ende etablerede han et butikslokale forsynet med udstillingsvinduer ud mod gaden. Omme i gårdspladsen byggedes der værksted, lager og staldbygning. Og fra disse lokaler dreves så blikkenslager og købmandshandel af H.J.Nielsen indtil 1922, da den bliver overtaget af Alfred Emil Sonne.

Købmand Emil Sonne var født den 6 januar 1887 i nærheden af Rønne Han lærte i sine unge dage til bager og arbejdede som sådan først i Norge, men senere også i Jylland. I 1912 blev han gift med sin Hansine Kristensen fra Østerlars. Hun var født 25.2.1885 og døde 6.6.1984, ca. 9 måneder før sin 100 års fødselsdag. Som nygifte slog de sig ned som købmandsfamilie i Mosbjerg mellem Hjørring og Frederikshavn. Men fødeegnen virkede for tiltrækkende, så 1 januar 1922 vendte de tilbage til Bornholm og overtog Købmand H.J.Nielsens forretning i Smedegade i Aakirkeby.

Emil Sonne gik med liv og lyst op i at lede sin forretning til sine kunders fulde tilfredshed, og tog gerne rundt for at levere ud til svageligt gående. Han glædede sig over at samtale med sine kunder under den obligatoriske kop kaffe eller cigar, der altid blev budt inde i ventestuen eller butikken, medens de afførte sig deres kørepelse og frakker i varmen, efter hestene var sat i stald med muleposen om halsen. Dog passede det ham ikke så godt, at blive vækket sent for at hjælpe med forspænding, om en først skulle køre sent hjem after besøg på hotellet eller kroen. Han var meget optaget og engageret af afholdssagen. En dram huede ham ej.

Emil Sonne var ikke meget for at påtage sig offentlige hverv, men han slap dog ikke for ligningskommisionsarbejdet, og endte enda med at blive formand i en årrække.

Indenfor Baptistmenigheden var han en kendt og agtet person, og han virkede da også som ordineret prædikant ved den lokale Baptistkirke her i byen. Og han blev meget anvendt som prædikant andre steder på øens også.

Emil og Hansine Sonne fik 4 døtre Ella, Lilli, Else, Marie og en søn Carl Otto.

Køkken-Udstyr

Priserne meget moderate.

Spisestel
12 Personers fra **Kr. 31.00.**

Kaffestel
Stort Udvalg til forsk. Priser.

Se vort Udvalg. — Forhør Priserne.

Telf. 55 **E. Sonne, Aakirkeby.** Telf. 55

Nye Kartofler

anbefales.

Emil Sonne.
Tlf. 55.

Gennem årene havde Sonne flere lærlinge og komier til hjælp, bl.a. Henning Jensen, der senere blev købmand i Nørregade i Rønne. Knud A. Due, der fik egen købmandsforretning på Åsen i Neksø. Carl Otto Sonne, hans egen søn, der senere overtog forretningen. Ivar Hansen, der senere blev revisor i København.

Man havde salg af Kul, Koks, sprit, petroleum, kartofler samt alle slags kolonialvarer. Det var alt noget der skulle måles og vejes op i sække og poser, så der var rigeligt at gøre. Og så havde man også et lager af porcelænstel og husgeråd, så unge giftefærdige piger kunne købe enkelte dele, efterhånden som de havde råd, og derved få samlet udstyr til deres giftemål. Prøver på nyankomne stel sås lokkende udstillet i de små butiksvinduer.

I 1952 følte Emil Sonne sig ikke længere rigtig rask. Så han bede sin søn om at overtage købmandsgården. Og den 8.1.1953 efterfølger Carl Otto Sonne f. 2.11.1923 så sin far, men først efter at han er blevet gift med Birgit Holm Nielsen. For til en købmandsgård hører en kone, var Emil Sonnes grundfæstede indstilling.

Birgit Holm Nielsen var født 1.2.1933 i Rønne, datter af malermester Holm Nielsen, Hun var i 1951-53 økonomaelev på Aakirkeby Sygehus. Og det kan meget vel tænkes at Carl Otto er blevet lun på hende under sine daglige ture ned til sygehuskøkkenet med købmandsvarer fra farens butik. Leverencerne gik på skift mellem de lokale købmandsgårde i byen .

Carl Otto og Birgit fører sammen forretningen videre i samme ånd som hidtil. Og Carl Otto overtager også faderens rolle som lægprædikant i baptistmenigheden . I 1970 ændrer de butiksindretning og facaden ud mod gaden til et mere tidsvarende udseende. og den 19.5.1993 dør Carl Otto, og Birgit Sonne går ene igang med at drive købmandshandelen videre.

Og går man i dag ned ad Smedegade, kan man stadig høre dørklokkens klemten, hvergang butiksdøren åbnes, og det gør den daglig mellem klokken ti og sytten, kun afbrudt af onsdag eftermiddag, hvor købmandskonen ordner indkøb af kommende uges nye varer. Og idet man passerer anes duften af friskmalet kaffe lige som i gamle dage. For friskmalet kaffe har altid og er stadig forretningens varemærke, selv om det som vist på vedstående annonce fra 40-erne kun var erstatnings. Kaffemøllen og samtalerne snurrer stadig i den gamle Købmandsbutik i Smedegade.

Luxus Kaffe-Erstatning
er den bedste.
Den faas hos
Emil Sonne.
Telefon 55.

KØBMANDSGÅRDEN i NYBYVEJ 1

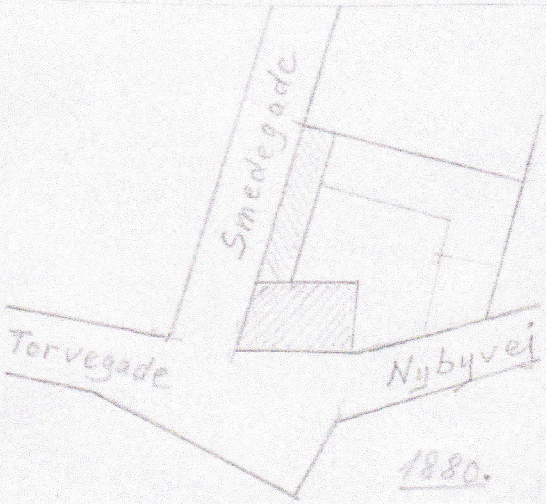

Anders Peter Ipsen blev født 5.1.1848. Han var søn af Benedithe Katrine Blem og Jeppe Andersen fra gården nede øst for Doktordammen. Faderen døde allerede 1.3.1859, og moderen måtte drive gården videre med hjælp af sin broder Herman Blem som avlsbestyrer. Så allerede i 14 års alderen begyndte Anders Peter som tømrer hos snedker P.Holm. Og i 20 års alderen startede han med selv at bygge huse. Således byggede han i 1870 på hjørnegrunden Smedegade-Nybyvej et beboelseshus med værksted til sin mor, der nu havde afhændet gården ved Doktorbakken. Og her flyttede han og mor sammen.

I 1874 tilbyttede han sig til et to hestes avlsbrug nede i Strøby, men efter et par år flyttede han tilbage til Aakirkeby, idet han havde stor lyst til at handle, Så han begyndte at handle med bræddder og brændsel fra en plads lidt længere nede af Nybyvej. Og i 1877 erhvervede han sig borgerskab som Købmand. Han købte sin mors ejendom, og i tiden 1878-81 byggede han i tilknytning til hovedhuset en 18 fags bindingsværkslænge ned langs Smedegade

A.P.Ipsen havde kun modtaget almindelig borgerskole undervisning, men hans evner, Energi, Vilje og ihærdighed gjorde, at hans forretning blomstrede og han kunne tilbygge og ændre på bygningerne så de levede op til dagens behov. Han var agtet og anset i vide kredse (se iøvrigt i heftet KJØMMAJNSLÆJNGAN matr. nr 31u)

Den 7 august 1882 blev A.P.Ipsen gift med Petra Martine Luthea Jensen (f.10.11.1859 - d.11.3.1904) Hun var datter af Hans Peter Jensen Hullegård i Vestermarie. De fik 10 børn (4 døde unge)

Nr 2 Karen Hermandine f.19.5.1885 blev gift med førstelærer i Rø, Arthur Tage Regner Sommer, de fik 4 piger og 2 drenge.

Nr 3 Kristine Mathea Ipsen f. 24.2.1887 startede sin egen manufakturforretning først i en del af faderens bygning i Smedegade og senere på hjørnet af Kirkegade -Jernbanegade.

Nr 6 Helga Margrethe f.27.9.1892 blev gift med Svend Kai Larsen Lindsby, der var købmand med forretning i Dragør.

Nr 7 Birgithe Andrea f.20.10.1894blev gift med genboen pastor H. Erichsens søn, Vagn Erichsen, han var landmand, og gårdejer på Falster, hvor de boede. Hun døde først i 1990.

Nr 8 Andreas Peter Ipsen f.7.9.1897 blev gift med Astrid Marie Andersen fra Riemannsgård i Østerlars, de havde Aagård i Aaker og fik 4 børn; Ellen, IdaMarie, Anders Peter og Hanne.

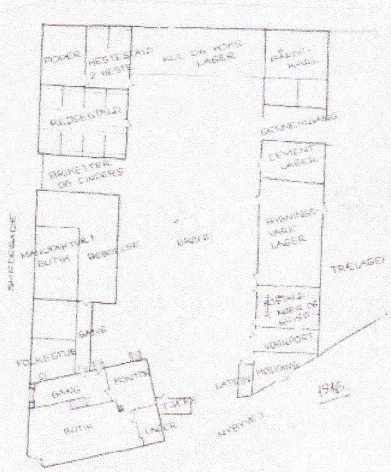

Da Anders Peter Ipsen dør "8.5.1914, forsætter hans søn Martin Peter Ipsen med at drive forretningen, der nu var blevet udbygget så butikslokalet var Benedithe Blems tidligere beboelse, der var forhøjet med en etage med værelser og lager. Endvidere var der ned af Smedegade indrettet manufakturforretning til søsteren Mathea, samt hestestalde til kunder. Og langs grundens sydside var opført en stor 2-etagers pakhusbygning.

I 1916 solgte M.P.Ipsen tømmerpladsen nede ved Nybyvej 14 til Aakirkeby Realskole, og flyttede tømmerlageret op til ejendommen Nybyvej 3, som han samtidig erhvervede.

Nr.5 Martin Peter Ipsen f.22.1.1891 blev gift 14.9.1919 med Marie Elisabeth Koefoed, datter af landstingsmand Peter Lund Koefoed Ll. Myregård i Pedersker. De fik fem piger: Elna Bodil, Elsebeth, Inger og Karen " Der kommer Martin med sine piger, kan du ikke lave andet"blev han ofte drillet."

Desværre havde M.P.Ipsen ikke sin faders forretningsheld, og nogle dispositioner ved handlermed udenlandsk brændsel i efterkrigsårenes økonomiske tider gjorde, at han måtte sælge forretningen til Niels Hansen. Og han rejste til Roskilde og blev bankuddannet for senere at vende tilbage,og blev sparekassedirektør i Aakirkeby.

Annonce fra 1920

Niels Larsen Hansen var født 2.3.1895 i Farsø. Han var uddannet købmand, og 1918 slog han sig ned og etablerede en købmandshandel i Godthåb, som Østermarie hed dengang. Området var med 7o huse i god udvikling efter Gudhjembanens anlæggelse 1916. Han forelskede sig i en af byens piger,og blev gift med Karen Andersen f. 30.9.1893 Og den 2.3.1919 blev deres søn Allen født.

Selv om han var en fremmed fik han snart en god forretning, og tjente penge, så da muligheden for at erhverve Købmandsgården på Nybyvej 1 i Aakirkeby forelå i 1923,så drog han afsted og købte den for de penge han havde nået at tjene i Østermarie, som Godthåb nu hed, da postvæsenet ofte forvekslede med byen af samme navn på Grønland.

I Aakirkeby oparbejdede han en solid og trivelig forretning, der var baseret på god Købmandsånd med betjening og service i højsædet. Han forhandlede Trælast, Tagspån, Tagpap, Mursten, Cement samt alle slags Kolonialvarer, og da bilismen begyndte at brede sig, så fik han også etableret en benzintank for B.P. Benzin ude langs Nybyvej

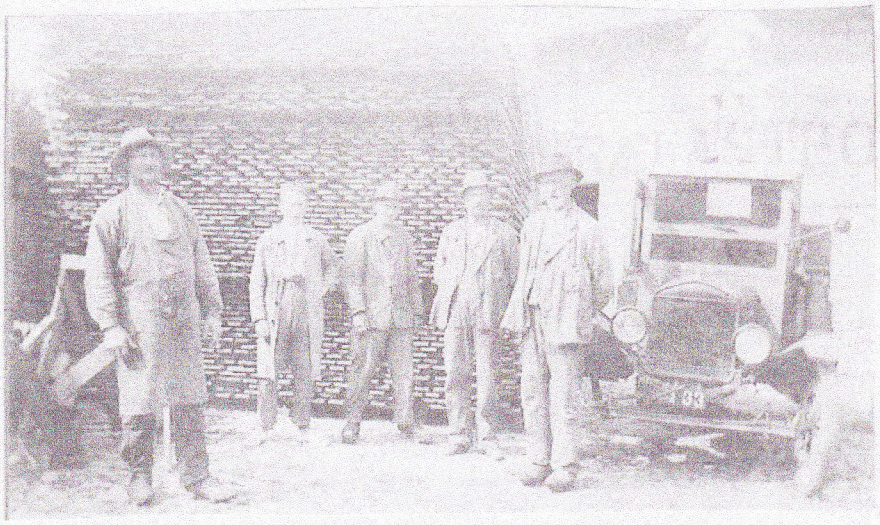

B P
BENZIN
FRA TANK
hos
N. HANSEN
Aakirkeby Telefon 3

Da jeg i efteråret 1942 skulle til at gå på Statskolen i Rønne, blev det bestemt, at jeg ikke længere kunne passe vores heste. Islænderen blev sendt ned til fars broder i Bodilsker, og frederiksborghesten Foks blev opstaldet i købmand Niels Hansens stald, og skulle passes af hans gårdkarl Andreas Christensen, mod at man kunne bruge den til at køre koks, tørv og varer ud til købmandens kunder, når hesten ikke skulle trække brødvognen rundt til bagerens tre ugentlige ruter.

Jeg skulle dog stadig, så ofte jeg formåede over og tale lidt med hesten, og så skete det jævnlig, at Christensen sagde, Giv mig lige et nap med at veje eller fylde koks og tørv i sække. Eller at bære cementposer fra ladet af Daniel Hansens lastbil ind på lager, når der var kommet en skibsladning cement. Nogle gange skulle der stables brædder, når der kom en ladning nye fra Sverige. Det var tungt, men jeg gjorde det gerne, for så kom købmanden ud i gården og gik ned i kælderen under butikken og hentede kolde øl og sodavand til os som belønning.

I midten af december var der en særlig dag, hvor omegnens landboere kunne komme med deres nyslagtede gæs og ænder. Dem opkøbte købmanden så, pakkede dem sammen og afsendte dem til en aftager i København. Det så søremej skæg ud med alle de halse med hoved der strittede ud, og sikke et liv med den ene hestevogn efter den anden, ud og ind af porten med mænd og koner. Nu fik man penge til julegaver og købmandens butik strålede af fristelser.

N. Hansen havde altid en komis. en lærling eller et par damer til hjælp i butikken. Og i al den tid jeg kan huske var Dorethea Hansen ansat. Hun var gift med Ejner Hansen, der handlede med grise og derfor i folkemunde blev kaldt Svinegrossereren.

Først i 40-erne var Inger Espersen fra Årsballe og Hansa Pihl fra Gudhjem ansat. De boede som mange af de andre der også har været ansat, på de værelser der lå ovenover butikken

Inge Espersen blev gift med Gustav Bengtson, der var lærer ved statsungdomslejren i Aaker Plantage. Han blev senere forstander ved Lollands Højskole, og skrev romanen Sognet der ikke vilde dø om modstandskampen på Bornholm.

Hansa Pihl var født i julen 1921. Hun var datter af tømrermester Hans Pihl i Gudhjem. Og efter at have arbejdet 3 år i forretningen blev hun i 1943 gift med købmandens søn Allan, der på det tidspunkt også arbejdede i købmandsgården som komis.
De fik tre børn. Allen Levy Christian Hansen dør i 1997 og hans kone Hansa Margrethe Hansen 18.8.2009.

Da det midt i 40-erne blev mere og mere almindeligt med at alle skulle have radio, så fangede denne interesse også Allen, således at han begyndte at handle med radioapparater og tilbehør som en afdeling i faderens butik. Han brugte således det ene udstillingsvindue mod Smedegade til udstilling. Efterhånden lærte han sig også at reparerer, fremstille og arbejde med sendere. Hans ekspertice var meget anerkendt, så han skaffede sig mange kunder, over hele landet, gennem kontakt ved trådløs radioforbindelse. længe før hvor tids computere og mobiltelefoner.
Han arbejdede hjemme fra faderens beboelsesejendom i Nybyvej 3. Og det var et dagligt syn i byen, at se købmand Niels Hansen komme gående over Torvet bærende på en pakke til eller fra Allens værksted og Posthuset. " Jeg skal jo alligevel over og hente mit Farsø Folkeblad. Det lokale sladder fra sin fødeegn må man holde øje med " som han plejede at sige.

I 1959 sælger Niels Hansen forretningen til købmand H.P.Olsen, og nøjes med at være sendebud for sin søn indtil sin død i 1982.

H.P.Olsen var oprindelig rønnebo, men havde en kort tid haft forretning i København.På grund af ændrede tider for salg af bygningsmaterialer standsede han dette, Og i 1963 ændredes butikken til et Mini Marked med færdigpakkede varer og selvbetjening.

I 1988 sælger H.P.Olsen og den nye ejer ændrer lokalerne til Øens Radio og TV forretning.

Og fra november 2002 har det været KIRKENS GENBRUG der har benyttet lokalerne i butikken.

Efter de i nogle år var blevet brugt som udstillingslokaler for et kontormøbelfirma.

Den gamle Bindingsværklagerbygning, der lå på gårdspladsen blev revet ned i 1987. Den blev beskrevet af mine studerende i heftet KJØMMAJNSLÆJNGAN i Åkirkeby matr nr. 31 u i 1982, se nærmere der.

KØBMANDSGÅRDEN i STOREGADE 6

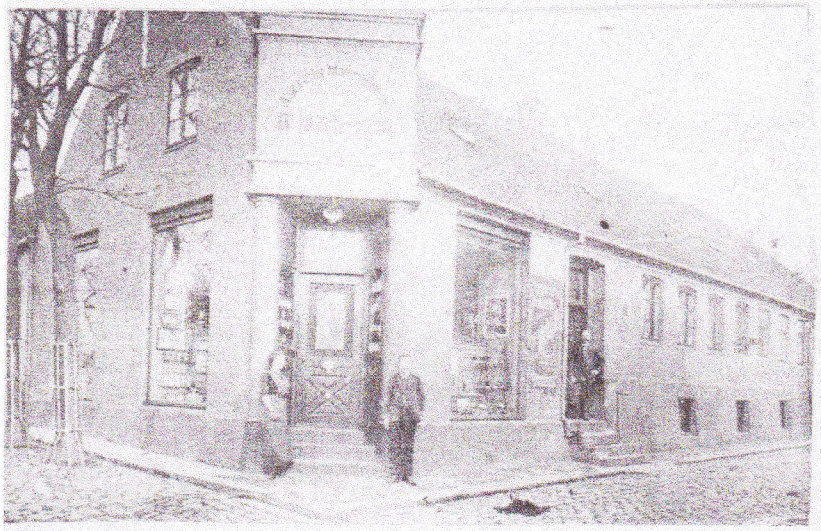

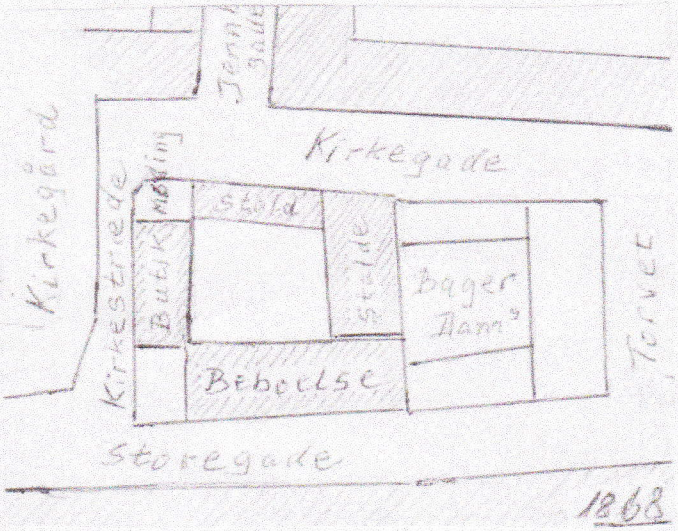

I 1834 overtog sognepræst Peter Thomesen Balle´s søn Johannes Laurantius Balle gården der lå på grunden mellem Kirkestræde, Storegade og Kirkegade. Han var uddannet som snedker, og havde en tid arbejdet i Rønne, men nu gik han igang med fra ejendommen at drive købmandshandel udover det til ejendommen hørende landbrug. Han blev gift med degnen Jens Lunds datter Elsebeth. Han blev formand for borgerrepræsentationen 1840-1851 og igen fra 1856-61. Og så var det i hans købmandsforretning, at Aakirkebys første rigtige postekspedion var i tiden 1851-1866.

I 1861 kom købmand Balle desværre ud i økonomiske vanskeligheder. så han solgte gården og købmandsforretningen til gårdejer Hans Conrad Koefoed, og drog til København, hvor han boede til sin død

Købmand Hans Conrad Koefoed var søn af Major H.M, Koefoed Lauegård i Aaker. Han havde førhaft Buskegård i Østermarie. Han var 1859-1868 premiereløjtnant ved bornholmske dragoner. Han var medlem af borgerrepræsentatinen fra 1862 og sad senere i byrådet 1873-1888, valgt af venstre.

Da H.C.Koefoed havde overtaget købmand Balles forfaldne købmandsgård, med de mellem nuværende Jernbanegade og Gregorsgade beliggende ca 20 tdr. avlsjord, så gik han straks igang med at opføre det store stuehus ud mod Storegade, som stod der indtil 1957, da det blev købt af kommunen og nedrevet, for af give plads for etablering af Kirkepladsen.

Selve købmandsforretningen, der omfattede alt hvad en husholdning havde brug for lige til sæbe, silketøj, skråtobak og isenkram, Ja det måtte konen tage sig af, for han tog sig af landbruget og regnskabsførelsen. Og desuden var han branddrektør for Købstædernes Brandforsikring og formand for Bornholms løsøreforsikring, samt repræsentant for Østifternes husmandskreditforening. Og endelig så blev han sat til at fungere som bogholder og kassere for den i 1869 oprettede Bornholms Landbo-spare og Lånekasse i Aakirkeby. Der så også af praktiske grunde fik lokaler i kømandsgården.

Hans Conrad Koefoed var født 28.1.1829 og døde 22.12.1902.

I 1895 afstod H.C.Koefoed købmandsgården til sin søn Christian Munch Koefoed. Og i 1899 overtog C.M.Koefoed også stillingen som sparekassebestyrer.

C.M.Koefoed var løjtnant ved bornholms værn, og i folkemunde blev han altid omtalt som løjtnant Koefoed. Jeg kan endnu høre mor når hun råbte: " Kom unger, I skal med ned til løjtnant Koefoeds, hans datter Eva, min skoleveninde, er kommet hjem på besøg, så I skal tage med og lege med hendes Poul, han er jo enebarn " -- Phu-ha.

I 1912 opførte C.M.Koefoed bygningen i Jernbanegade 9 til beboelse og sparekassekontor, og hertil flyttede han, idet han solgte købmandsforretningen til købmand Hans Mikkelsen, men beholdt avlsjorden for senere frasalg som byggegrunde. En del beholdt han dog til egen husholdningshave. Så man så ham daglig med lokumstønden på trillebøren komme gående ned ad Gregorsgade til sin have. Det er så godt til rabarberne, sagde han til folk der undredes.

C.M.Koefoed var født 15.12.1865 og døde 4.5.1946. Han var sparekassedirektør til sin død. I tiden 1923-29 var han borgmester.

Købmand Hans Mikkelsen, der overtog købmandsgården i 1912, var gift med cigarfabrikant Hans Chr. Nielsens datter Edith Caroline, født i Rønne 17.2.1886. Han gik straks igang med at ændre butiksdelen af ejendommen og under navnet AAKIRKEBY MATERIALHANDEL; også at handle med malervarer, kemikalier og sygeplejeartikler. Han var medlem af byrådet 1913-17. -- Han døde 10.9.1917.
(se iøvrigt under afsnit Apotektekudsalg i Aakirkeby)

Hans enke fik derfor ansat en ung jyde som forretningsbestyrer. Han hed Peter Simonsen født 15.3.1890 i Grundfør pr. Hinnerup. I 1919 blev Edith Mikkelsen og Peter Simonsen så gift i Aakirke. Og 13.8.1920 fik de sønnen Henry og senere datteren Helene. Edith Simonsen døde 2.12.1932, og han overtog købmandsgården.

Vi børn synes Simonsens børn var så forkælede, de fik nemlig lov til at låne deres fars bil for at køre ud og danse på Jomfrubjerget, Strandhotellet eller Palmehaven - Øv -

Købmand Simonsen havde gennem årene forskellige handelslærlinge; Trance Holm, Axel Petersen, Henry Simonsen, Mogens Rønne, Olfert Larsen, Børge Vibe, Kaj Ipsen og Ernst Hansen.

Og som gårdskarl havde han Thorvald Lyster, som man daglig så komme kørende med den lile enspændervogn forspænd med Simonsens gule nordbaggehest transporterende dagens post fra jernbanestationen op til posthuset på Torvet.

Først i 30-erne etablered Simonsen en DDPA-bensinstander pa gaden langs kirkegårdsgærdet. - Han var formand for Handelstandsforeningen, og ligesom sin forgænger Mikkelsen var han kollektør for Varelotteriet. - I tiden fra 1919 til 1954 havde Biblioteket lokaler i stuehusets østlige ende.

Da Simonsen døde 20.8.1955 blev købmandsgården købt af kommunen og nedrevet i 1957.

Aakirkeby Materialhandel,
P. SIMONSEN
MATERIAL - FILM
SYGEPLEJEARTIKLER
UDSALG FRA NEKSØ APOTEK

På facaden stod H. Michelsen
I kirkebogen står Hans Mikkelsen

AAKIREBY MATERIALHANDEL
P. SIMONSEN
Cigarer
Vin
Konserves
Største Udvalg.
Telf. 10.

KØBMANDSFORRETNINGEN i STOREGADE 27

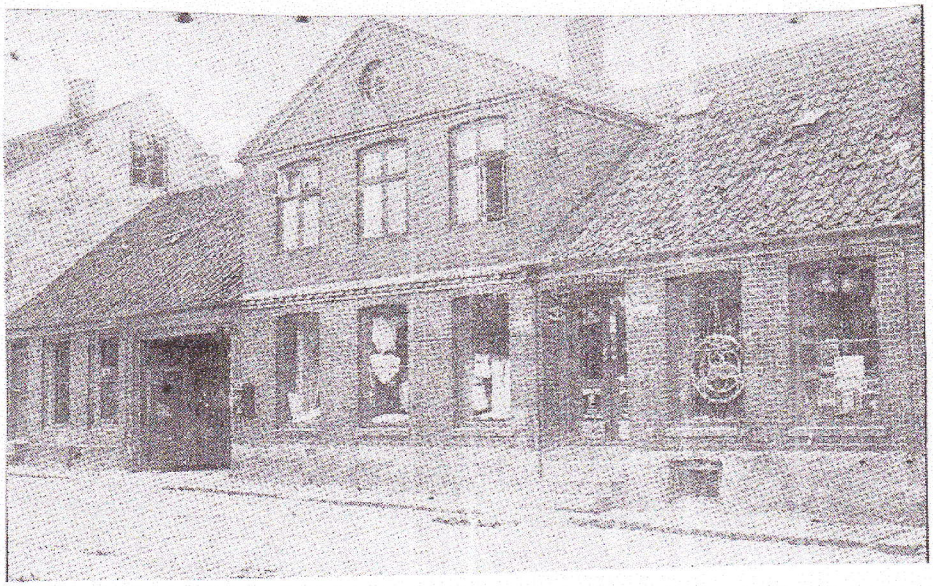

I 1867 opførte snedker HANS NIELSEN KOFOED et fem fags bindingsværkshus til beboelse og værksted på grunden matr. nr 2a, 3e mf. beliggende nuværende Storegade 27, Aakirkeby købstad.

I 1873 bliver der i den vestlige side af grunden tilbygget en sidebygning på 2 fag.

I 1877 bliver forhuset forlænget med 2 fag, samtidig med at gadefacaden grundmures, og sidebygningen forlænges til fire fag.

Fra denne bygning begynder HANS NIELSEN KOFOED så at drive handel som købmand. Tilsyneladende går forretningen godt, for allerede to år senere lader han opføre en femfags bindingsværksbygning på et tilkøbt grundstykke. Heri indretter han lager samt hestestalde til opstaldning af kunders heste, når de kom for at handle.

I 1894 bliver sidebygningen forlænget til fem fag og forhøjet med en etage forsynet med kvist og hejsekran.

I 1910 overtager sønnen CARL EMIL JØRGEN KOFOED ejendommen og faderen flytter over i Vesterbro 3.

Carl Kofoed køber nabogrunden mod øst og forlænger huset samt ændrer facaden bl.a. med en stor gavlkvist midt for..

Fra denne forretningsbygning drev Carl Kofoed så sin købmandsforretning med al slags Kolonialvarer så som mel, gryn, sukker, salt sæbe, soda, kaffe, svedsker, rosiner, krydderier. Alt skulle øses op og vejes i poser, medens vin og sprit var i flasker. Petroleum derimod måtte man stå med armen ud gennem døråbningen til baglokalet og vrikkepumpe ned i kundernes medbragte blikdunke. Det var nok et krav fra myndighederne på grund af brand eller lugt gene. Men komisk så det ud.

Da vi havde høns ude på Cementstøberiet, gik vi hver uge med en kurv indsamlede nylagte æg ned til Carl Kofoed og fik dem byttet til købmandsvare, kaffe og tobak. - Man handlede.

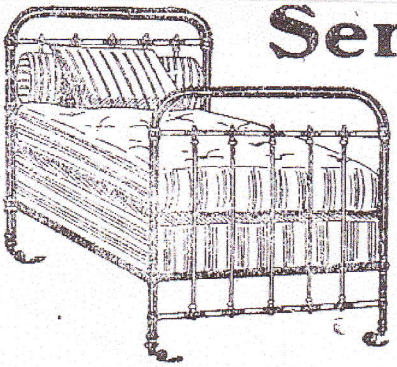

Sengeudstyr

Solægte **Dynesatin, Nankin** til Over- og Underdyner — Fjer- og duntæt. — **Dynebetræk**, hvidt og coulørt. Hel- og halvlinned **Lagen-Lærred, Lagenstout** og **Dowlas**.

Damprenset **Fjer** og **Dun**. —

Bedste Kvaliteter. Billigste Priser.

Leverandør til Varelotteriet.

Telf. 30. **CARL KOFOED** Telf. 30.

Carl Kofoed havde iøvrigt delt butikslokalet, så der var en del med kolonial og køkkengrej, og en afdeling med garn stoffer og sengeudstyr, som især hans kone og deres plejedatter Edith tog sig af.- Ja man kunne sågalt få syet kjoler, forklæder og skjorter, idet han i stuen inde bag butikken havde et par damer, som sad og klippede og syede. - Jeg erindrer at Phip og jeg sammen med vores mor engang var derinde og blive målt til syning af et par korte bukser til os hver. Det var vores første ikke hjemmesyede bukser.

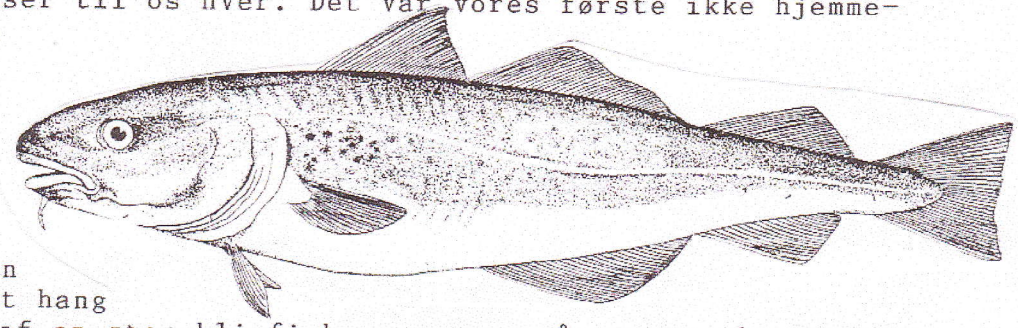

Som børn syntes vi det var så spændende at komme hos Carl Kofoed For over døren til baglokalet hang der en model af en stor klipfisk, som tegn på at man altid havde Klipfisk på lager, hvilket var vores ynglingsspise.

Carl Kofoed var en solid og virksom mand, der udover sin forretning også fik tid til i en årrække at være medlem af ligningskommisionen og være kommunal revisor samt medlem af menighedsrådet. I en halv snes år var han også sygehusforvalter. I den tid så man ham daglig kl. 11 stiligt spadserende hen over Torvet mod sygehuset for igen kl 12 ater at vende tilbage efter dagens dont, imens medhjælperen, der i 30-erne hed Erik Olsen passede butikken.

Han sluttede sig til Evangelisk luthersk missionsforening, og var såvel i bestyrelsen her på øen som leder af lokalforeningen i Aakirkeby. Han var meget optaget af sømandsmissionen samt søndagsskolen. hvorfor man også hver søndag så ham komme gående ad Storegade, svinge brat om P.Mś hjørne og gå ned ad Smedegade til missionshuset. " Butikken skal passes, men arbejdet for Guds riges fremme, DET ENE FORNØDNE må ikke forsømmes, som han yndede at sige

SE HER! **GODT KØB!**

Fremlagt er:
Stout enkelt br. fra 0,35 Kr. Do. lagenbr. 1,05 Kr.
Haandklædedrejl fra 0,75 — Bomuldstøj 0,50 Kr.
Uld Kjoletøj 1,25 Kr. Hjemmesyede Kjoler fra 4 Kr.
Hjemmesyede Forklæder 1,25 Kr. — — Et Parti uldne Trøjer til Voksne og Børn halv Pris. Mange Rester uhørt billigt. Iøvrigt se Priserne i mine Vinduer. Kurante Manufakturvarer ÷ 10 pCt. Rabat.
Garn undtaget.

CARL KOFOED **Aakirkeby**

Købmand Carl Kofoed der var født 5.7.1877, samme år som faderen havde startet som købmand, han overdrog nu i 1945 sin købmandsforretning til sin datter Edith og svigersønnen Kaj Breining- Petersen, idet han samtidig flyttede til Hans Rømersvej 12. hvor konen døde i 1952 og han kom på De gamles Hjem i 1959 og døde den 20.1.1960.

Købmand Kaj Breining-Petersen drev forretningen i samme ånd som svigerfaderen. Han var også tilsluttet Evangelisk luthersk missionforening, hvor han bl.a. virkede som foreningens orgelspiller. Han var formand i Handelstandsforeningen og formand i Civilforsvars-Forbundet i Aakirkeby.
Mogens Iversen var handelslærling i forretningen.

I 1971 videreførte købmand Knud Thomsen købmandsforretningen. Han havde hidtil haft Humledal købmandsforretning, som hans kone fortsatte med at bestyre, medens han tog sig af butikken i Storegade 27 i Aakirkeby.

Men i 1982 blev bygningen solgt og overtaget samt indrettet til

HOS NALLE SPORTSTØJ og MANUFAKTURFORRETNING

v / Ronald Hansen

Og i 1986 indrettede MATAS butik i lokalerne

Ny færøisk Klipfisk
hjemkommet.
Carl Kofoeds Eftf.,
Kaj Breining Pedersen. Tlf. 30.

Den idag berømte bornholmske sennep er smagsmæssig lig den puddersukkersødede sennep man i 30-erne købte i medbragte glas hos Carl Kofoed - Uhm Hans kone fremstillede den i køkkenet

Kvalitetsvarer til billigpriser
OCEKA MARKED
KOLONIAL
DELIKATESSER
TOBAKSVARER
VINE &
SPIRITUOSA
En god forretning – så er det ind til
K. THOMSEN
Storegade 27. Aakirkeby, telefon 97 40 30
. . . bedst og billigst i byen!

Knud Thonsen var i midten af 30-erne handelslærling i Aaker og Aakirkeby brugsforening.

Og i år 2000 køber Aps. Øens Radio og Tv bygningerne, som man nedriver, for på grunden at lade opføre en nybygning til brug for en Radio og Tv forretning med salg og service under navn af

E X P E R T

//

"PRIMA"

Jernbanegade 37.

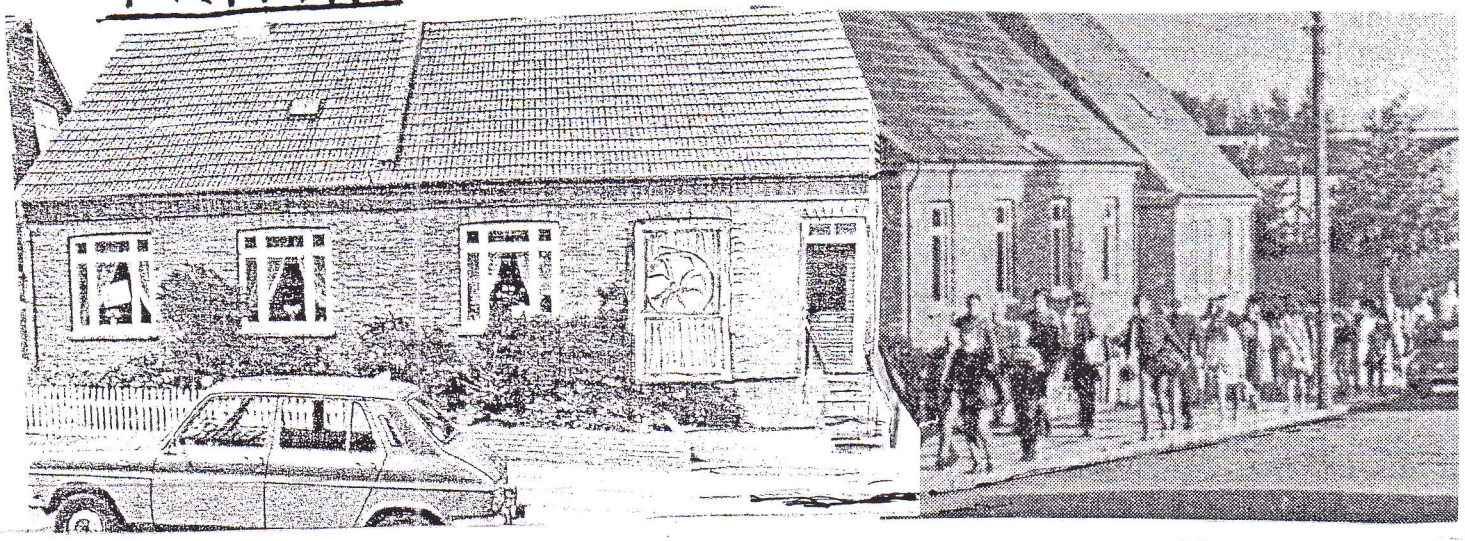

Ejendommen i Jernbanegade 37 blev opført omkring 1910, og blev i den nordre ende ud imod gaden indrettet med et lille butikslokale til hvis indgangsdør man fra gadeplan kom ad en 7 trin høj trappe. Fra denne butik solgte Hansigne Hansen i 20-erne, metervarer, forklæder, børnetøj, strømper og handsker. med mere. Endda til halv pris under januar udsalget i 1927. Medens ny hjemkomne varer til sommersæsonen i juni 1928 ifølge annonce i Rytterknægten, var i prisleje af 3,65 pr sæt til småpiger.

Hjemkommen er: Lærreds-Hatte til Børn og Voksne, Vaskebordstæpper, Sengetæpper, Badedragter, Badehaandklæder, Badehætter, Kjoler og Benklæder til Smaapiger fra 3,65 pr. Sæt. Dameundertøj i Opal og Silketricotine.

Hansine Hansen.
Jernbanegade 37. Tlf. 219.

Udsalget
begynder Torsdag d. 20. Januar.
Metervarer, Strømper, Handsker, Forklæder og Børnetøj.
Halv Pris pr. Contant.
Hansine Hansen,
— Jernbanegade 37 —
Tlf. 219.

1931 overtager Georg Pedersen og hans kone Thora Pedersen ejendommen, og de ændrede nu forretningen til en lille købmandshandel med almene købmandsvarer så som mel, havregryn, kaffe og Richs, sæbe og sukker etc. Og så havde de efter os børns opfattelse en "velassortert slikafdeling", hvor vi kunne udvælge de skønneste lækkerier i prisklasse fra 2-øre blandede bolcher og store eller lille Claus stænger til 1o og 15 øre, under fru Primas kyndige og venlige vejledning. Det var bl.a. her at "Bublegum"- et klæbrigt tyggeprudukt, der kunne trækkes ud og sættes fast mellem hænderne og rulles sammen, pustes op til store baloner og igen rulles sammen og tygges videre. Det blev solgt indpakket i en flad pose med indlagte samlebilleder af idoler og tekniske opfindelser— blev langseret som nyhed i Aakirkeby. Forretningen lå jo godt placeret, da alle realskolebørnene, der daglig kom med toget, kom lige forbi to gange om dagen. Og for os fattige skoleelever var der også det, at hos fru Prima kunne man købe cigaretter stykvis.
Købmand Pedersen sås tit, når han kom asende gennem by og sogn på sin varecykel med bagebærerne tungt læssede med petroleumsdunke og varer til sine kunder.
Efter krigen fik han etableret en GULF-bensinstander længere nede i gadens modsatte side, hvilket ikke huede naboerne, da han havde for vane, når han gik ned for at betjene kunderne, støjende at banke pumpehåndtaget i lysmasterne. Tanken havde jo døgnåbent, så håndtaget skulle bringes mange gange frem og tilbage til dets faste plads, ovenpå klokken i forretningen.
købmand Pedersen var meget optaget af arkæologi, og fandt mange stenøkser og andre sager, som han yndede at vise frem.

I 1956 overtages forretningen af Otto Andersen, og i 1970 ophører den, og indgår som del af beboelsen.

Ved salg af konsummælk til forbrugerne i byen lå der en større fortjeneste for mejeriet end ved fremstilling af smør; derfor skaffede Brodal mejeri sig i 1924 en aftale med Jacob Jensen om i Jernbanegade 3 at indrette et mejeriudsalg for salg af mejeriet produkter af mælk og smør. Det var forøvrigt i samme bygningskompleks hvor bødkermester Axel Svendsen havde sit værksted for bl.a dritler til embalage for mejeriernes smørproduktion.

I 1930 overtog Gunnar Hansen mejeriudsalget, idet han samtidig flyttede forretningen over i ejendommen Jernbanegade 8, (en del af det nuværende Spar supermarked) som han havde erhvervet. Han udvidede også forhandlingen ved at køre fra dør til dør rundt i byen med en enspænder hestevogn, hvorpå de forskellige mælkejunger stod i skygge inde i en trækasse, kun med en hane stikkende ud, så man herfra kunne tappe de forskellige mælkeprodukter -- Sødmælk - Skummetmælk - Kærnemælk - Piskefløde - Kaffefløde - i målebæger og derfra hælde over i folks spande, kander og krukker. Ved disse transaktioner undgik man ikke, at der dryppede noget ved siden af og ned på gaden, hvorfor mælkemanden i folkemunde gik under navnet " Mælkaslabberen " og hans børn Erik-, Viggo-, Holger-, og Bodil Mælkaslabber, Ak-ja, mange havde øgenavne, ikke så meget for at mobbe, men så vidste man, hvem de var.
I 1946 overtog Aage Sommer forretningen, og man gik mere og mere over til at levere mælken i returflasker, så i 1955 sluttede han med at køre rundt med hest. Og da mejeriet i 1964 sendte mælk på markedet i engangs-embalager, var vejen åbnet for at købmænd - bagere - kiosker - tankstationer med kølediske også kunne forhandle mælkeprodukter, og grundlaget for egentlige mejeriudsalg bortfaldet. Sommer ændrede sin forretning til mere en kiosk og slikforretning og udvidede med en galanteriforretning i tilstødende lejlighed. I 1985 afhændedes og der indrettedes Sparsupermarked i det samlede kompleks Jernbanegade 6 og 8.

I 1950 indrettede Alfred Munch og hans kone Gyda mælkeudsalg og slikbutik i deres hus, Hans Rømersvej 3. Den overtoges i 1959 af Edvard Hansen, som nedlagde den i 1980.

Når man idag taler om fødevarer, så tænker man straks på kontrol med bakterier og hygiejne. Således har det vel altid været,indenfor de muligheder man har haft for at måle og konstatere. Således husker jeg,fra da vi overtog landbrugsejendommen Norgesminde i 1963. Der var 7 malkekøer, og besætningen var blandt de der gennem mejeriet Brodal leverede konsummælk til byens mejeriudsalg. Dette indebar, at mælken skulle holdes adskildt fra øvrige mælk på mejeriet, hvorfor den blev leveret i mælkejunger med blåmalede kraver og blev afhentet af en mælkekudsk, der kun havde konsummælk på vognen. Det var forøvrigt i mange år Herman Kjøller fra Kannikegård, som med sin Frederiksborghingst forspændt gav den en frisk morgenrastetur fra Kannikegård over Norgesminde og L1.Klintgård til mejeriet og retur med 12-15 junger. Ja og så måtte man hver 14-ende dag have besøg af dyrlæge Alsing, der underkastede køerne og stalden en sundhedskontrol. (klappede dem i enden og sagde "Du ser skam rask ud"). Men o.k. vi fik et pristillæg pr kg mælk.

Ifølge Trap fjerde udgave 1920 var folketallet i Aakirkeby incl. den bymæssige del af Aaker sogn 1670 personer, og ved kreaturtællingen for Aakirkeby kommune 15 juli 1920: 14o heste, 33 får 687 hornkvæg (deraf 385 malkekøer) og 280 svin.

§ 38.

Sundhedskommissionen kan forbyde Udsalg af Mælk fra saadanne Steder, som anses for uskikkede dertil.

Udsalg af Mælk og Fløde fra Butik eller Vogn staar under Sundhedskommissionens Kontrol. Salg af Mælk fra yvertuberkuløse Køer og anden smittefarlig Mælk er forbudt.

Centrifugemælk maa kun forhandles, naar den har været underkastet Pasteurisering til 85° C. i et solidt fungerende Apparat.

Varer, der sælges eller falbydes som Fløde, maa undtagen som Piskefløde kun sælges eller falbydes i to Kvaliteter, nemlig som Fløde af 1ste Klasse med et Indhold af mindst 18 pCt. Mælkefedt, og som Fløde af 2den Klasse med et Indhold af mindst 13 pCt. Mælkefedt.

Angaaende Bestemmelser for Mælkesalg under smitsomme Sygdomme henvises til Indholdet af Paragraferne 18 og 23 i Lov Nr. 43 af 31te Marts 1900 om Foranstaltninger imod Udbredelse af smitsomme Sygdomme.

Uddrag af Sundhedsvedtægt 1907 i Aakirkeby kommune.

Rytterknægten Annonce 1927

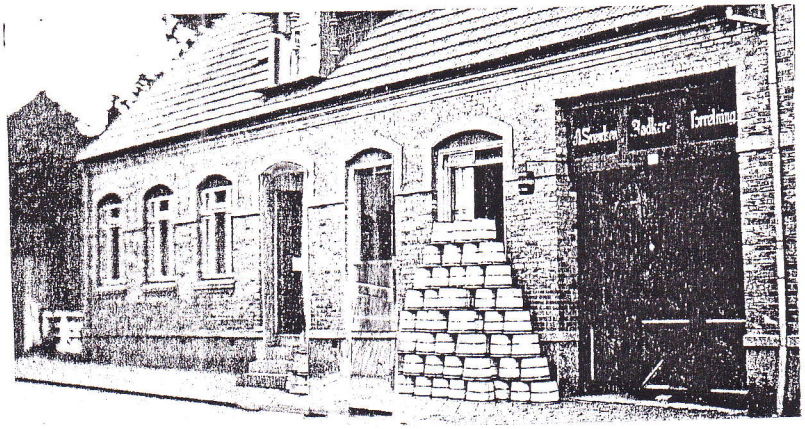

Jernbanegade nr 3

3.14

KØBMANDSFORRETNINGEN i JERNBANEGADE 8

De bedste
Kolonialvarer
faar de altid fra
Ejnar Svendsen
Aakirkeby Telefon 104

Jernbanegade 8 opførtes i 1917 for blikkenslager Johs Peter Nielsen og købtes i 1923 af Mathias Jacobsen, der handlede med gummistøvler ridestøvler og træsko.Omtrendt samme år etablerede Ejnar Svendsen sig i den sydlige ende af bygningen, den del med gavlen mod gaden, som købmand med de bedste kolonialvarer.

Ejnar Svendsen var søn af tidligere bødkermester Johan Svendsen og broder til bødkermester Axel Svendsen. Allerede fra sin ungdomstid var han meget optaget af fodboldspil og fulgte troligt indtil sin død med i alle Aakirkeby Idrætsforenings kampe. Blandt klubbens fan gik han under øgenavnet Kjömmajn. Han var forøvrigt AAIF første kasserer ved opstarten i 1927.

Desværre var tiderne ikke så gode for en nyetableret købmand i 30-erne, og ikke for en ungkarl, som gerne skulle passe vennerne også. Så familien måtte hjælpe ham med at få butikken afsat, Og han blev ansat som bogholder hos Rasmus Vibe i dennes Foderstof- Gødnings- Korn og Brændselsfirma, som Vibe just i 1934 havde overtaget efter A.P. Henriksen. Og her kom Ejnar Svendsens regnskabsegenskaber og og muntre venlige handelstalent til fuld udnyttelse.

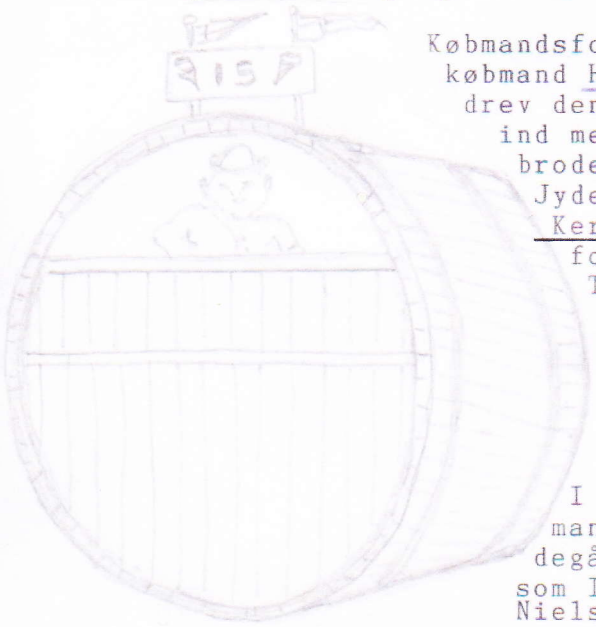

Købmandsforretningen blev så i 1934 overtaget af købmand Hans E. Nielsen, som sammen med sin kone drev den indtil 1941, hvor Ruth Danielsen rykkede ind med modeforretning med hatte, forklæder og broderiartikler. I 1949 kom modeforretningen Jyden, og i 1952 Lillian Munch, inden Rigmor Kert starter sin kendte broderi og hatte forretning, som hun i 1961 flytter op til Torvet nr. 4.

I 1985 køber SPAR marked Aps. hele ejendommen Jernbanegade 8 og indretter super marked i hele bygningen.

I min drengetid stod der lige til højre når man kom ind på den gamle fodboldbane ved Hedegårdsvej en stor trætønde, der fungerede som Is og slikkiosk. Her var det ofte købmand Nielsen, der stod og solgte runde hvide eller røde ispinde til 10 øre eller dem med chocoladeovertræk til 15 øre, der var og lakridsstænger og Lille og Store Claus. Denne tønde på ca. 3 alen i diameter, var det en yndet nytårsspøg blandt byens knægte, at få manueret eller trillet op på Torvet nytårsnat uden at blive standset af Natpeter (natbetjent Carl-Sinius Jensen) Et par år lykkedes det, andre år nåede man kun til købmand Hansen eller Præstedammen

Efter Hans E Nielsen havde lukket butikken ver han sammen med sin Schæferhund Sapotagevagt på Hørfabrikken og Kystbetjent nede lang Stranden mellem Raghammer og Sose Odde.

KØBMANDSBUTIKKEN i ØSTERGADE 8

I 1893 forlænger Janus Peter Nielsen det fire fags hus, han ejede i Østergade, med 3 fag til køreport og lager. Og hele bygningen blev indrettet til beboelse og købmandshandel.

I 1920 overtager købmand Janus P. Lund, og han driver stille og roligt den lille købmandshandel videre, indtil at købmand Svend Aage Olsen i 1945 kommer til og fortsætter butikken til den faste kundekreds tilfredshed.

Det var først i 1949, da jeg som murersvend var med til at opmure gymnastiksalen til Borgerskolen i Østergade, at jeg kom i forretningen, idet mine arbejdskammerater belærdte mig om, at det var et godt sted at hente cigaretter, øl, snus og saps samt kaffe med hjem til konen.

Da Svend Aage Olsen dør i 1982 lukker butikken, og hans enke bliver boende i hele huset til beboelse.

BRUGSEN i AAKIRKEBY

ESKILDSGADE 15.

Selv om der allerede var mange såvel store som små købmandsforretninger, og også var ved at komme såkaldte cigar og tobakshandlere, der også havde lidt købmands varer, så blev der alligevel etableret en Brugsforening i 1902 af en kreds af borgere, Den fik sin forretning i Eskildsgade 15.

Kolonial - Tobak
Vin - Viktualie
Frugt og grønt
Trikotage

(Se nærmere i Brugsens jubulæumskrift)

Brugsen havde gennem årene mange handelslærlinge.
Først i 30-erne var det Henry Nielsen, Carl Jensen og Henning Jensen. Og så kom uddelerens søn Robert Koch Nielsen, der senere blev revisor i Kommuneforeningen for Danmark.
Midt i 30-erne var det Kjeld Jørgensen, Hans Chr. Poulsen, Verner Petersen og Helge Groos samt Knud Thomsen, der senere blev købmand i Humledal med afdeling i Storegade 27 Aakirkeby.
Omkring 1940 var Leif Trandberg der, og så var elværksbestyrerens og elværksmaskinmesterens sønner Erik og Ivar der begge på samme tid.
Og i 40-erne var Poul Gunnar Stender handelslærling. Han var meget optaget af skydning og fik etableret bueskydning indenfor i skytteforeningen. Han fortsatte indenfor denne sport og opnåede gode resultater på landsplan. Han havde senere i mange år egen købmandshandel på Zahrtmannsvej i Rønne.
Edvard Munk, postbud Munks søn havde også sin handelslæretid her.
Og Holger Westh var lærling fra 1944. Han var ivrig gymnast og meget musikalsk med en god sangstemme. Han optrådte i komedier og revyer bl.a. som corpus juris i Nøddebo Præstegård m.v.

I 1979 flytter Brugsen forretningen til Vesterbro, Hvor de bygger et nyt stort SUPERMARKED med selvbetjening og kassedamer.

IRMA

Torvet
Aakirkeby

I 1886 oprettede Carl Schepler (1870 - 1842) en lille æggeforretning i Ravnsborggade 13 på Nørrebro i København, og dette gør at man idag betrakter IRMA som den næstælste dagligvarekæde i Verden, kun overgået af engelske Sainsbury`s fra 1869.

I starten af 1900-tallet krævede næringsloven, at man kun måtte eje et udsalg i hver kommune, med mindre man selv fabrikerede og pakkede varerne. Det tilskyndede Carl Schepler til selv at producere sine varer, så Irma Æg og Irma Smør, Irma Fedt og Irma Palmin fik følgeskab af Irma Kaffe, Te og Cacao samt Irma Kaffetilsætning og senere også af mel og sukker m.v..
Med det større sortiment og indførelse af loget IRMA-pigen i 1907, så voksede antalet af Carl Schepler udsalg, der nu kort og godt hed IRMA, til at der ved hans død i 1942 var 110. butikker ialt.

Her til Aakirkeby kom Carl Schepler butik i 1911. Den første bestyrerinde hed Gertrud Erthmann

Karl Dam på Torvet havde nemlig i 1910 måttet nedrive noget af den østre ende af sit lange stuehus for at give plads til det nye posthus han havde ladet opføre. Og samtidig med at han lod den nye gavl og sydfacaden grundmure, så indrettede han et lille butiklokale på hjørnet. Det udlejede han så til Carl Schepler Udsalg.

Mange ældre Aakirkebyborgere kan stadig huske de opstillede smørdritler, hvorfra ekspeditricen med en træspartel hentede smørret, som hun klaskede i perfekt firkantet facon på pergamentpapiret lige til at pakke ind.

Og så fik man små 3 øres Irmarabatmærker, et for hver krone man handlede for. De var lige til at klistre ind i små hefter, som så når de var fulde indløstes med 12 kr.

Gennem årene har der været mange unge piger og kvinder som ansatte i Irma som Irmapiger .

Omkring 1940 var Poula Olsen fra Langensgård der
1942 -1946 var Sigrid Lund fra Bygaden ansat og
1946 -1950 var Ellen Kofoed elev i butikken

Og i 60-erne var det Dora Mogensen der passede butikken. Den sidste bestyrerinde inden butikken lukkede i 1967 var Ester Hald, der boede i Nexø.

Min far sendte mig ofte afsted ned over Torvet til IRMA for at købe æg. Så forsynet med en trækasse under armen løb jeg ned til butikken og bad om at få fyldt kassen op med æg. Her tog ekspeditricen kassen, løb ud af butiksdøren, rundt om gavlen og ned i kælderen ad kældertrappen på gårdsiden af bygningen, for et øjeblik senere at dukke op i den lille lem, der sad nede ved gulvet i butikkens bagvæg ind mod den lille halvkælder, hvor hun nu befandt sig. Hun skubbede så den fyldte kasse ind på butiksgulvet. Og lidt senere kom hun løbende tilbage ind gennem butiksgadedøren, vejede æggene, afregnede beløbet, gav mig kassen, og jeg skred forsigtig hjemad, idet jeg morede mig over det besværlige renderi Men det var jo den tids måde at klare vor tids kølediske - isskab.

Efter Aakirkeby Idrætsforenings stiftelse i 1927, fik bestyrelsen lavet og opsat et lille udhængsskab med aflåselig glasdør på IRMA gavlen ud mod Torvet. Her kunne man så ophænge meddelelser til sine medlemmer. Så hertil styrtede vi unge hver uge hen i rystende spænding for at se om vi var med på holdopstillingerne til søndagens fodbold. eller håndboldkampe. Her blev det nemlig bekendtgjort, Og bare man var kommet med som reserve så var æren reddet. Ak-Ja.

Selvfølgelig blev det osse på IRMAs hjørne at Aakirkebys første telefonbox blev anbragt i 1946. Jeg kan endnu huske den dag. Min far stod småleende, da jeg kom hjem fra arbejde. " Vi har sat telefonbox op på Torvet i dag "- " Vi siger du, far " - " Ja da jeg havde stået i vinduet og set på de to telefonarbejdere forgæves prøve på at rejse den op, gik jeg efter et par timer ned og sagde Skal jeg ikke give jer et nap. Og minutet efter vår den rejst op" Det pralede han med i lang tid.

Efter Carl Scheplers død i 1942 blev de af ham skabte butikker og fabrikker afhændet til en række æggrosister, da ingen af arvingerne ønskede at tage over.

De nye indehavere ansatte i 1948 Børge Olsen som underdirektør. I 1951 blev han forfremmet til administrerende direktør, og så kom der der rigtig gang i lanceringen af IRMA med mange nye ideer for dem havde Børge Olsen eller Irma Olsen, som han hurtigt i folkemunde blev døbt, mange af. Bl.a. bygged han i de større byer butikkerne større med friskere facader og udvidede varesortimentet. Han lancerede vin i forretningerne samt bærerposer af plast med kunstmotiver, og udsendelse af tilbudsaviser.

Det var dog ikke Aakirkeby der fik glæde af alt dette. For her sluttede IRMA-æraen bradt i 1967 da Aakirkeby og Omegns Sparekasse køber Karl Dams ejendom med henblik på nedrivning for opførelse af en ny Sparekassebygning på grunden.

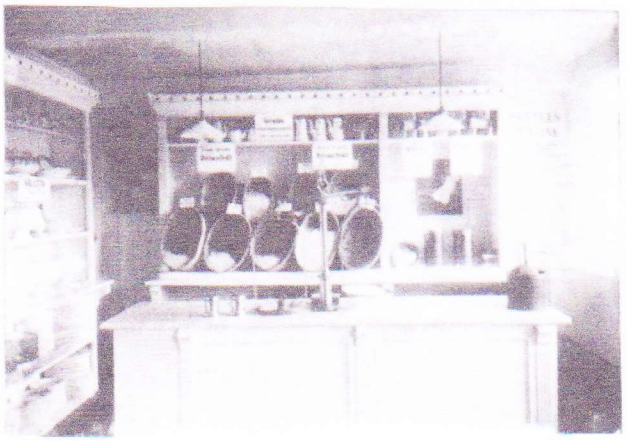

S Æ B E H U S E T Vesterbro 1

!! Aakirkeby Sæbehus !!

Gør Deres Indkøb i Schous Sæbehus, der faar De de bedste og billigste Vaskeartikler og alle andre Varer. Priserne yderst nedsat

CHR. LARSEN
Sæbehuset Aakirkeby

Lauritz Kjellerup Bøggild Schou var født 19 oktober 1866. Han var handelsuddannet og havde i flere år arbejdet i U.S.A. Her fik han inspiration til den forretningsdrift med kædebutikker, som han senere etablerede sammen med sin bror Holger Schou (1871 - 1948). De to brødre overtog i fælleskab den af faderen Jens Christensen Schou (1836 - 1900) i 1888 etablrede Sæbefabrik på Frederiksberg De foretagsomme brødre udvidede produktionen til at omfatte parfume, isenkram, trikotage, legetøj m.v., som de solgte gennem små butikker. De såkaldte Udsalg fra C.Schous fabrikker.

Den første der blev tilsluttet kæden her i Aakirkeby var købmand Chr. Laurentius Larsen, som just i 1911 havde købt Vesterbro nr 1 og i annoncer ser vi ham bekendtgøre:

SÆBEHUSET AAKIRKEBY ved K. LARSEN anbefaler

Sæber Parfumer samt alt henhørende til Vask og Rengøring
Koste, Skurebørster, Gulvskrupper, Gulvklude, Vinduesskind
Svampe, Kamme, Spænder, Nåle, Brevpapir, Kort, Lys m.v.

Billigst i SÆBEHUSET

De ting Sæbehuset handlede med var noget mødrene købte, så vi børn kom der sjældent, men vi legede ofte med naboens børn. Og en dag kom træskomager Wesths kone alvorlig og tyssede på os. I skal være meget stille og ikke skrige op, manden inde ved siden af er syg og ved at dø. At komme så nær ved døden var rystende for os 7-10 årige i 1937, Det sad i mig i mange år efter.

Nå men døtrene de to frøkner Agnes og Marie Larsen overtog huset og forretningen, som de udvidede med Kaffe, Cerutter, Stofbleer, og Vat. Jeg erindrer, det år jeg skulle være Julenisse på Torvet, at jeg gik ind på Sæbehuset og bad om et stykke pladevat, fik det svar af den tjenstvilige frk. Larsen. Det må være forkert. Deres mor bruger ikke pladevat men almindelig Vat. Ak-jah hun kunne ikke vide det var til nisseskæg, det skulle bruges.

I 1945 foretager søstrene en ombygning af ejendommen, således at Marie får en blomsterforretning i kælderen og Agnes fortsætter med Sæbehuset ovenover, indtil de i 1963 afhænder til Chr Folager, der lukker med Sæbehuset i 1974, da C. Schou fabrikker likviderede. Blomsterkælderen lukkede Folager i 1980 og lokalerne overgik til beboelse

Det man især husker fra gamle dage i Sæbehuset. Er at her kunne man købe Brun Sæbe opvejet i pergamentpapir fra store spande.

T A T O L forretningen i Eskildsgade 13

Prøv
vor fine Kaffe og gode Buddingpulvere.
„Tatol"
ved Kofoed Hansen.

I 1928 køber skrædder Hans Kofoed Hansen og hans kone Marie huset Eskildsgade 13 af købmand Gideon, der siden 1920 har boet der og drevet en lille manufakturforretning fra et mindre lokale i forbindelse med forstuen. Denne butik agtede Marie Hansen at fortsætte, men da der så også i 1929 var kommet en lille datter, mente hun der skulle lidt mere salg til, så hun kontaktede C.Schous fabikker og blev indlemmet som Tatol-forretning i Aakirkeby.

Da Hans Kofoed Hansen så på grund af tiderne i 1933 blev fyret hos G.Åby Svendsen, blev han opfordret til at starte egen systue. Men nej sa' Marie, så må jeg hellere udvide butikken og få indgang direkte fra gaden. Så kan du indrette syværksted i de ledige lokale af Brugsens lige bag vores hus. Og så blev det.

Tatol .... Et godt sted at handle stod der i mange reklamer

I kolonialafdelingen var det først og fremmest friskmalet kaffe, der ganske simpelt hed Tatol-kaffe, og så var der melis salt og andre ting til husholdningen, der var cigarer cigaretter og tobak, der var parfumeri til damer og efterhånden også til herrer, der var tasker og punge, papirvarer,spil, cokolader og lakrids og så var Tatol det første sted man kunne få buddingpulver i vor by. Og især op til jul havde de meget legetøj.

Normalt handlede vi ikke i Tatol i vor familie, da jeg var barn. Men i december måned plagede vi mor om at sende os derned for at købe noget, så vi kunne komme derind. Da havde de nemlig ryddet stuen ved siden af butikken og lavet en, set med vore barneøjne, stor udstilling af legetøj og julestads. Hver enkelt ting blev beundret, studeret, diskuteret og omtalt mellem kammeraterne i hele måneden. Det var et drømmeland for os Aakjærkebyhorra.

Engang i 1948 blev jeg som murerlærling af mester sendt op til Gideons ejendom. Ja sådan betegnede mester William Jensen stadig Tatol. Jeg skulle reparere understrygningen af taget, men vendte straks beklagende tilbage. Det kan slet ikke lade sig gøre, der er fuldstændig opfyldt og tætpakket under skunken, så jeg kan ikke komme derind. Det var husets datter Kirsten, der her havde samlet udstyr sammen i årenes løb, i den af Egon mod støv og snavs beklædte skunk. Nå så piger samler stadig på udstyr tænkte jeg.

I 1948 erhvervede Hans Kofoed Hansen ejendommen Eskildsgade nr 12, og flyttede skræderforretningen hertil.

Foruden datteren Kirsten fik Marie og Hans Kofoed Hansen 2 sønner
Kjeld Kofoed Hansen, der blev ingeniør og bosat i Stockholm
Kaj Kofoed Hansen, der blev købmand i Tejn.

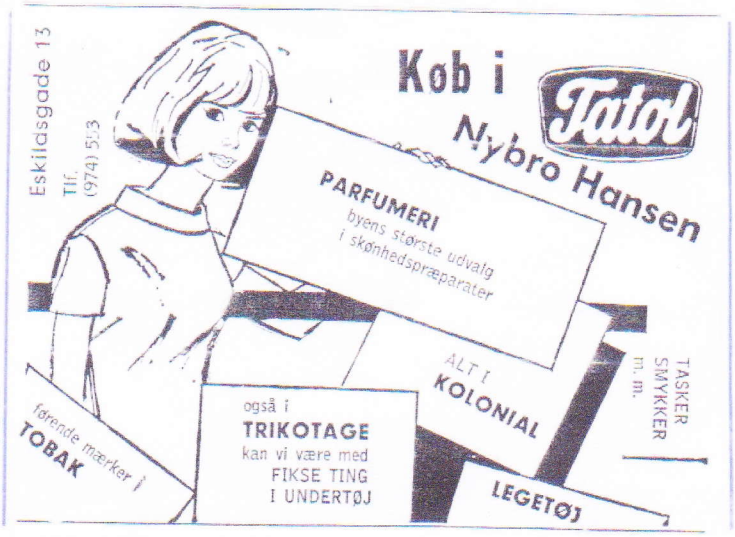

I 1964 overtager Knud og Astrid Hansen ejendommen og flytter ind.

Han arbejder som lastvognschauffør. og Astrid går igang med at drive Tatol - forretningen videre i den samme gode ånd den hidtil har været drevet.

I 1971 bliver der mulighed for at erhverve den tidligere bankbygning i Eskildsgade 7, og man beslutter sig for at købe denne ejendom og flytte såvel beboelse som forretning her op, hvor man kan få større og mere rummelige lokaler. Og ejendommen med forretning i Eskildgade 13 overgår til beboelse, som i 1986 erhverves af Aakirkeby kommune til nedrivning for senere etablering af det nuværende Smedetorvet

Men i 1968 var der sket det at C.Schous fabrikker var gået i samarbejde med Epa- varehuse i Sverige, og dette skred ikke så heldig frem. Og da man også spekulerede på at overtage Tempo varehuse, blev det en økonomisk belastning . Jeg mindes at ledelsen i efter året 1971 havde samlet alle Øens Tatolforhandlere nede på "Bakken" til en alvorlig konference, hvor man gjorde indehaverne af de forskellige forretninger opmærksom på, at de kunne få lov til at beholde navnet TATOL, hvis de ønskede at køre videre med en anden grossist

Og således fortsatte Astrid Hansen med succes at køre videre og endda udbygge til en hel lille købmandsforretning, der kunne klare konkurrencen mød de fremstormende supermarkeder.

I 1995 lukkede hun og solgte til Neksø Apotek, der indretted Håndkøbsapotekudsalg i lokalerne.

Spar Penge
ved at købe Deres Sæbe direkte
fra
Aakirkeby Sæbefabrik
Jernbanegade 42.

Sjov nok, at selv om man både hos Sæbehuset i Tatol og hos de forskellige købmænd kunne købe sæbe i Aakirkeby, så var der også plads til at Mathias Andreas Madsen nede i sin højloftede kælder i huset Jernbanegade 42 kunne fremstille sæbe, som han gennem annoncer solgte billigt i 1927 Rytterknægten

Bo i Aakirkeby har været en værre RENLIGHED.